

Yttrande över Promemorian Avveckling av studiestartsstödet

Folkbildningsrådet har fått möjlighet att lämna synpunkter på rubricerad promemoria. I promemorian föreslås att lagen (2017:527) om studiestartsstöd upphävs. Till följd av upphävandet föreslås det också följdändringar i annan lagstiftning. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Folkbildningsrådets yttrande avgränsas till resonemang och förslag som har betydelse för folkbildningen och deltagare i folkhögskola.

Sammanfattning

Folkbildningsrådet avstyrker förslaget att studiestartstödet ska tas bort. Vi instämmer i utredningens bedömning att kontrollen av studiestartsstödet måste förbättras, vilket också ligger i linje med Riksrevisionens rapport, men anser inte att det bör avvecklas för att det med sin nuvarande utformning och tillämpning inte har nått de målgrupper som stödet är avsett för.

Folkbildningsrådets ställningstaganden

Folkbildningsrådet konstaterar att regeringen har gjort bedömningen att studiestartsstödet bör avvecklas från 2026 och att ett förslag om avveckling av stödet lämnas i promemorian. Folkbildningsrådet avstyrker förslaget eftersom en avveckling av stödet skulle försämra möjligheten för arbetssökande med kort utbildningsbakgrund att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Studiestartstödet har varit viktigt för *en del av deltagarna* på folkhögskolan, som når många i den målgrupp stödet har varit avsett för.

Riksrevisionen har konstaterat brister i hanteringen av anvisningar för studiestartstöd, bland annat otillräcklig samverkan och information mellan kommuner och arbetsförmedling, och föreslår att hanteringen skärps. Folkhögskolor är bra på att nå och engagera grupper som står långt ifrån samhället. En förenkling av ansökningsförfarandet för studiestartstödet genom att rektor vid folkhögskola ges rätt att underteckna deltagarens ansökan som stöd skulle sannolikt resultera i att studiestartstödet kan komma fler i den avsedda målgruppen till del.

Folkbildningsrådet anser därför att studiestartsstödet bör justeras, inte avvecklas.

2 Studiestartsstödet går i stor utsträckning till fel målgrupp

I promemorian redogörs för att syftet med studiestartsstödet är att öka rekryteringen till studier bland personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Vidare anges att det finns tydliga indikationer på att stödet inte går till avsedd målgrupp. Riksrevisionen har i en granskningsrapport (RiR 2024:3) funnit att omkring hälften av dem som uppburit studiestartsstöd hade en färdigställd gymnasieutbildning sedan tidigare och att närmare 30 procent dessutom hade en eftergymnasial utbildning. Studiestartsstödet går alltså i stor utsträckning till fel målgrupp.

4 Studiestartsstödet ska avvecklas

I promemorian föreslås att studiestartsstödet ska avvecklas. Folkbildningsrådet avstyrker detta förslag.

Studiestartsstödet ska vara ett verktyg för ökad rekryteringen till studier bland personer med stort utbildningsbehov som annars inte hade valt att studera. Det är avsett för personer med kort tidigare utbildning.

Folkhögskolan ger individer en möjlighet att komma vidare.

Deltagarsammansättningen i folkhögskolan präglas av mångfald. År 2024 hade cirka 44 procent av deltagarna på allmän kurs en funktionsnedsättning. Majoriteten studerar på gymnasienivå – 79 procent på allmän kurs och 69 procent på särskild kurs.

Folkhögskolorna har stor betydelse för personer som saknar fullständig skolgång och bidrar till etablering i arbetsliv och vidare studier. Antalet

behörighetsintyg för högre utbildning har ökat, och uppföljningar visar att deltagare i både allmän och särskild kurs i hög grad går vidare till högskola eller etablerar sig på arbetsmarknaden.

Folkbildningen har även en viktig kompensatorisk roll, särskilt i landsbygdsområden där tillgången till formell utbildning är begränsad.

I snitt har ungefär 700 deltagare på folkhögskolan per år haft studiestartsstöd sedan 2020. Av de cirka 20 000 deltagarna i allmän kurs per år är det en mindre grupp, men för gruppen i fråga är det å andra sidan viktigt. Många av dem kanske inte hade börjat studera över huvud taget om inte studiestartsstödet fanns och de var hänvisade till vanliga studiemedel.

Folkbildningsrådet delar Riksrevisionens slutsats att korrekta utbetalningar är centralt för att tilliten för välfärdssystemet ska kunna upprätthållas. En av utgångspunkterna för studiestödssystemet är också att stöd endast ska betalas ut till dem som har rätt till det. Att studiestartsstödet inte har hanterats som det var avsett är ett svagt skäl för att det ska avvecklas. Stödet och dess tillämpning bör i stället justeras så att det når de avsedda målgrupperna.

6 Konsekvenser

I promemorian konstateras att förslaget att ta bort studiestartsstödet får konsekvenser för de som studerar eller planerar att studera med stödet. Det innebär att studiemedel blir den huvudsakliga studiefinansieringskällan för vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå. Vidare görs bedömningen att när det gäller målgruppen för studiestartsstödet har dessa goda möjligheter att studera med förmånliga villkor inom studiemedelssystemet genom det högre bidraget samt i vissa fall tilläggsbidrag. Det kan även finnas möjlighet att få tilläggs lån. Målgruppen för studiestartsstödet har därmed möjlighet att få ett större månadsbelopp under studietiden. I promemorian påpekas dock även att förslaget innebär att skuldsättningen kan öka för målgruppen.

Folkbildningsrådet vill påminna om att enligt rapporter från CSN så uppger cirka hälften av de som studerar med studiestartsstöd att de inte hade börjat studera utan det. Folkbildningsrådet delar mot den bakgrunden inte den sammantagna bedömningen att ett borttagande av studiestartsstödet inte medför några större konsekvenser för enskilda. Befintliga

studiefinansieringsmöjligheter inom studiemedelssystemet och aktivitetsstödet var inte tillräckliga för målgruppen när studiestartstödet infördes. Det var en brist som identifierades i andra finansieringssystem innan införandet. Denna brist kvarstår och antalet arbetslösa utan fullföljd gymnasieutbildning är fortsatt mycket högt.

Under 2024 var 73 procent av de studerande som använde studiestartstödet kvinnor. Förslaget att ta bort studiestartstödet riskerar därmed att ge negativa konsekvenser för det jämställdhetspolitiska delmålet Jämställd utbildning.

Beslut

Beslutet har fattats av generalsekreterare Anna-Karin Lindblom efter föredragning av senior rådgivare Anna-Carin Bylund. Vid ärendets slutliga handläggning har juristen Mohima Mumin och handläggaren Madlene Roth medverkat.

För Folkbildningsrådet

Anna-Karin Lindblom
Generalsekreterare